

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

สังคมไทยมีความตระหนักในปัญหาคุณภาพการศึกษามากขึ้นตลอดระยะเวลาของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 และระยะที่ 8 (พ.ศ.2535-2544) ปრაกฏการณ์ที่แสดงถึงการตระหนักดังกล่าวจะเห็นได้จากการระบุดึงปัญหาคุณภาพการศึกษาไว้ในแนวนโยบายการศึกษาของทุกรัฐบาลซึ่งจะเห็นเป็นรูปธรรมจากนโยบายด้านคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะนโยบายปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และจากปรากฏการณ์ความเคลื่อนไหวขององค์การทางสังคม องค์การทางการศึกษาทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนที่พยายามสร้างกระแสการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นกระแสแห่งจิตสำนึกสาธารณะเพื่อให้สังคมไทยตระหนักถึงความจำเป็นของการร่วมพลังเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น สำหรับคุณภาพของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาที่รัฐเป็นผู้จัดและอยู่ในความรับผิดชอบของกรมสามัญศึกษา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งด้านความรู้ ความคิด และด้านจิตพิสัย โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยต่ำ คะแนนความรู้ ความคิด ด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การคิดและแก้ปัญหา การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาสังคม การพัฒนาสุขภาพอนามัย อยู่ในระดับพอใช้ ส่วนคุณลักษณะด้านจิตพิสัยซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะทั่วไป คุณลักษณะเพื่อพัฒนาอาชีพ คุณลักษณะเพื่อพัฒนาสังคม คุณลักษณะเพื่อพัฒนาสุขภาพอนามัย อยู่ในระดับเห็นประโยชน์ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2538) จากผลการประเมินดังกล่าวข้างต้น มีข้อเสนอแนะให้กระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจังโดยกำหนดนโยบายการพัฒนาครูผู้สอนรายวิชาต่างๆ และให้ความสำคัญยิ่งับรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และมีข้อเสนอแนะให้กรมสามัญศึกษาส่งเสริมการพัฒนาเทคนิคการสอน การพัฒนาสื่อ และการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจ และโดยเฉพาะด้านจิตพิสัยมีความจำเป็นที่กรมสามัญศึกษาต้องพัฒนาการจัดการศึกษาให้นักเรียนขกระดับคุณลักษณะจากระดับเห็นประโยชน์สู่ระดับการยึดมั่นให้มากขึ้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามข้อเสนอแนะดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาโดยตรง ทั้งนี้ เนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการ

ที่สำคัญต่อการพัฒนาครู พัฒนาสื่อ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา และความสำคัญของการนิเทศการศึกษาจะยิ่งปรากฏชัดเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ศึกษาานิเทศก์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาทั้งครูผู้สอน ครูผู้ทำหน้าที่ด้านการสนับสนุนการสอน และครูผู้ทำหน้าที่บริหารหลักสูตร การนิเทศการศึกษาช่วยให้โรงเรียนจัดแผนการเรียนการสอน การวัดผล และการประเมินผล ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ และจุดหมายของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาให้มีลักษณะเกื้อหนุนต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาระบบนิเทศการศึกษา คำกล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกับผลวิจัยร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และมหาวิทยาลัยมิชิแกนสเตท (ก่อ สวัสดิพานิช . 2534) ที่พบว่า ตัวแปรสำคัญซึ่งมีผลต่อคุณภาพการศึกษาและเป็นตัวแปรที่สามารถควบคุมได้ คือ ครู ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ โรงเรียนมีคุณภาพดีขึ้นตามอัตราส่วนของกิจกรรมการนิเทศ ทั้งกิจกรรมการนิเทศภายในและการนิเทศภายนอก ถ้าศึกษานิเทศก์ไปนิเทศโรงเรียนบ่อย โรงเรียนก็ดีขึ้น จึงเชื่อได้ว่าศึกษานิเทศก์ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในงานวิจัยดังกล่าวได้เน้นให้เห็นความสำคัญด้านคุณภาพของศึกษานิเทศก์ซึ่งจะต้องผ่านการฝึกอบรมมาอย่างดี นอกจากนี้ จำเป็นต้องมีจำนวนศึกษานิเทศก์ที่เหมาะสมกับภารกิจและควรสอดคล้องกับมาตรฐานการนิเทศการศึกษาของนานาชาติปี 2508 ซึ่งกำหนดอัตราส่วนครูต่อศึกษานิเทศก์เท่ากับ 200 : 1

จากความสำคัญของการนิเทศการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่การปฏิรูปการศึกษาอย่างมั่งคั่งต้องมีการปฏิรูประบบนิเทศการศึกษาควบคู่ไปด้วย ความตระหนักในความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการปฏิรูประบบนิเทศการศึกษาจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ที่ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการมีความเคลื่อนไหวและสร้างกระแสการเปลี่ยนแปลงในการรื้อปรับระบบนิเทศการศึกษา และทบทวนภารกิจของหน่วยศึกษานิเทศก์ของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา และพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งเพื่อให้การนิเทศการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ซึ่งจะเกิดผลดังกล่าวได้หน่วยศึกษานิเทศก์มีความจำเป็นต้องพัฒนาองค์การและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536) ในส่วนของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา การศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกรมสามัญศึกษา โดยได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ 6 ประการ คือ

1. เพื่อส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในความรับผิดชอบของกรมสามัญศึกษา
2. เพื่อแก้ปัญหาให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และนโยบายของกรมสามัญศึกษา
3. เพื่อปรับปรุงการใช้หลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและเสนอใช้หลักสูตรที่จำเป็น ตลอดจนหลักสูตรการศึกษาพิเศษ หรือหลักสูตรเฉพาะอย่างตามความจำเป็น
4. เพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์อันจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนจนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานดังกล่าวได้ รวมทั้งมีวิสัยและกำลังใจในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา
5. เพื่อให้คำปรึกษาและประสานงานทางวิชาการแก่กรมเจ้าสังกัด กระทรวง หรือโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานขององค์การระหว่างประเทศ
6. เพื่อประสานงานและให้ความร่วมมือกับสำนักงานศึกษาธิการเขต สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ดำเนินโครงการและพัฒนางานต่างๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายไปยังเขตการศึกษาและจังหวัด

หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษามีระบบการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาโดยจำแนกเป็นหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา และหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบภารกิจดังกล่าว โดยแต่ละหน่วยปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้ (1) นิเทศบุคลากรในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาทั้งสายปฏิบัติการสอน สายสนับสนุนการสอน และสายบริหาร (2) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะแก่โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในการปฏิบัติงานทางด้านวิชาการ การบริหารงานธุรการ งานปกครอง งานบริการและอาคารสถานที่ (3) ศึกษา ค้นคว้า สำรวจ ทดลอง วิจัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน รวมทั้งทางด้านวิชาการและการบริหารการศึกษา (4) พิจารณาปรับใช้หลักสูตร แบบเรียน หนังสือประกอบการเรียนการสอน หรือแนวการสอน ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการของภูมิภาคต่างๆ (5) ผลิตคู่มือ เอกสารวิชาการและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียน การสอน (6) ปรับปรุง ส่งเสริม คุณภาพการเรียน การสอนและการบริหารการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษา (7) จัดประชุม อบรม สัมมนาครู-อาจารย์หรือผู้บริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ (8) เผยแพร่ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม

และผลการวิเคราะห์วิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหาร (9) ติดตามและประเมินผลงานทางด้านวิชาการ (10) ประสานงานทางด้านวิชาการกับหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (11) ดำเนินการส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน (12) ดำเนินการประสานงาน และให้ความร่วมมือกับสำนักงานศึกษาธิการเขต สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ตามโครงการและงานพัฒนาต่างๆ ที่กระทรวงและกรมมอบหมายและขอความร่วมมือไปยังเขตการศึกษาและจังหวัด และ (13) งานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

การปฏิบัติภารกิจความรับผิดชอบข้างต้นหน่วยศึกษานิเทศก์ต้องอาศัยทรัพยากรจากสังคม ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล วัสดุ ครุภัณฑ์ และงบประมาณ ทั้งปริมาณและคุณภาพจำนวนมากเพื่อดำเนินการให้บรรลุความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งการปฏิบัติงานในลักษณะที่เป็นงานปกติ การปฏิบัติงานโครงการของกรมสามัญศึกษา และงานเข็มนิเทศโรงเรียนแต่ละโรงเรียน จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยศึกษานิเทศก์และของศึกษานิเทศก์แต่ละคนควบคู่กันไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากงานของศึกษานิเทศก์ต้องเกี่ยวข้องกับครู กล่าวคือเป็นการทำงานกับครูเพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้านของครู และหวังให้พัฒนาการของครูที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษานักเรียนและของสถานศึกษาต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่าการปรับปรุงพัฒนาการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นองค์การรับผิดชอบด้านนี้และผู้เกี่ยวข้องควรจะได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยศึกษานิเทศก์ว่ามีความสำเร็จในภารกิจมากน้อยเพียงใด รวมทั้งควรได้วิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป และเนื่องจากตัวชี้วัดความสำเร็จขององค์การซึ่งเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการบริหารและการพัฒนา คือ ตัวชี้วัดประสิทธิผลขององค์การ (Organizational Effectiveness) อีกทั้งจากผลงานวิจัยต่างๆ พบว่า ประสิทธิภาพขององค์การมีความสัมพันธ์กับปัจจัยองค์การหลายประการ ได้แก่ ลักษณะขององค์การ ลักษณะของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ ลักษณะของบุคคลในองค์การ นโยบายการบริหาร และการปฏิบัติ เป็นต้น ฉะนั้น ด้วยสาเหตุที่ ต้องการทราบระดับความสำเร็จ หรือ ประสิทธิภาพขององค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษารวมทั้งต้องการทราบว่ามีปัจจัยองค์การใดบ้างที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จดังกล่าว อีกทั้งยังไม่เคยมีงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา และการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยองค์การด้านต่างๆ ที่มีต่อประสิทธิผลขององค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์มาก่อน และจากข้อเสนอแนะของผลงานวิจัยการประเมินผลระบบนิเทศการศึกษาในประเทศไทยที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ทำการวิจัยเมื่อ พ.ศ.2536 ให้ทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกเพื่อหารูปแบบและเทคนิควิธีการนิเทศที่เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของผู้รับการนิเทศ รวมทั้งศึกษาหารูปแบบการบริหารงานนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาองค์การบริหารงานนิเทศให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยส่วนรวม ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา" เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปวางแผนพัฒนาหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ให้มีระดับประสิทธิผลองค์การสูงขึ้นตามเจตนารมณ์ของสังคมในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะของบุคคลในองค์การ ลักษณะขององค์การ และนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

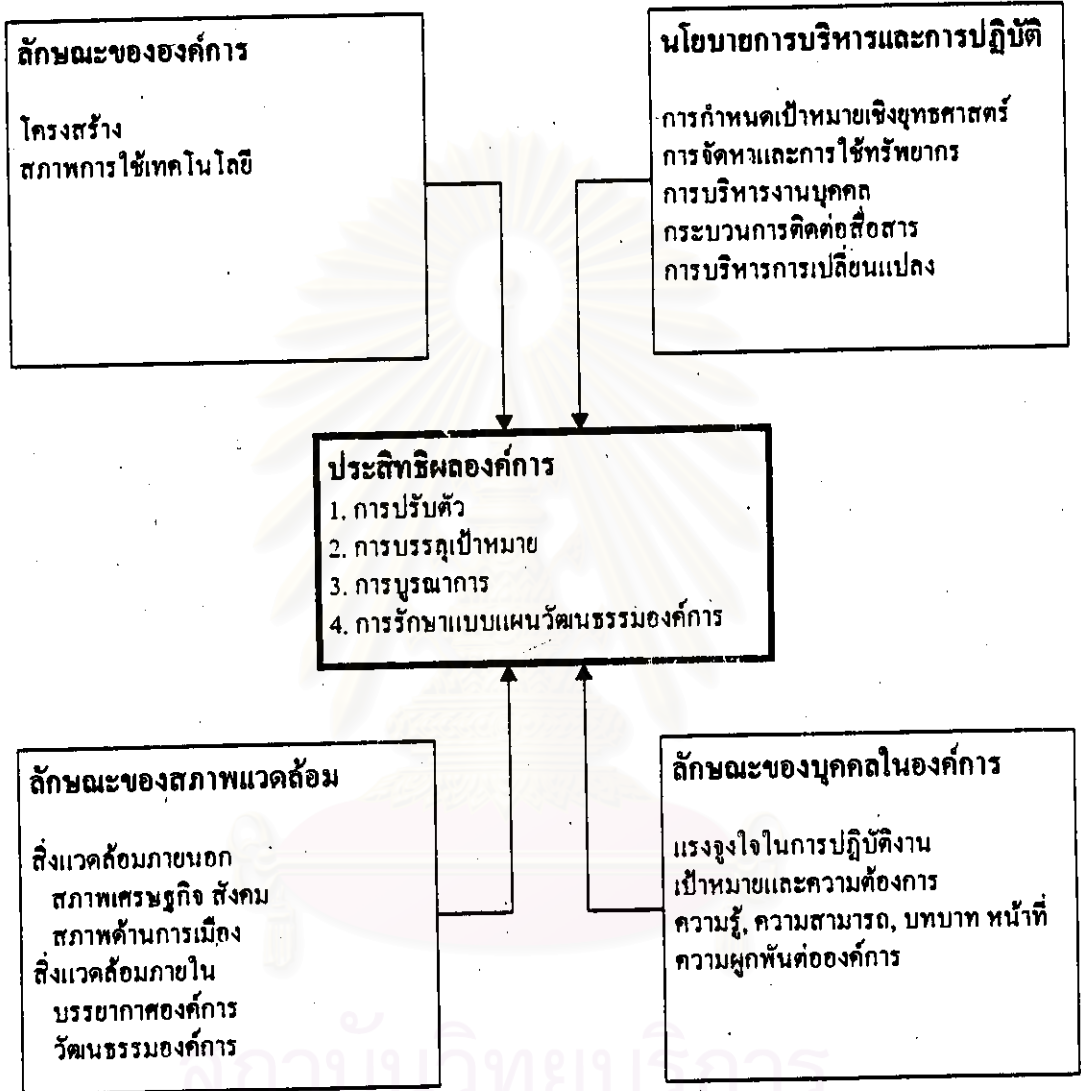
การวิจัยมีขอบเขต ดังนี้

1. การคัดเลือกปัจจัยและตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลองค์การ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดตามแบบจำลองการประเมินองค์การของ Steers (1977)
2. การวัดประสิทธิผลองค์การ และ การวัดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การทั้ง 4 ด้าน คือ ลักษณะขององค์การ ลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะของบุคคลในองค์การ และด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ เป็นการวัดจากการรับรู้ของบุคคลในองค์การ ในที่นี้หมายถึง การรับรู้ของศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง ศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา และศึกษานิเทศก์จังหวัด

กรอบความคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กรอบความคิดตามแบบจำลองการประเมินองค์การของ Steers (1977) ซึ่งได้เสนอว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ ลักษณะขององค์การ ลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะของบุคคลในองค์การ และนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลองค์การดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบตามกรอบความคิดการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมุติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดสมมุติฐานในการวิจัยตามแนวคิดทางทฤษฎีประกอบกับผลการวิจัยที่ได้ศึกษา ค้นคว้ามา โดยกำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรทางทฤษฎีเพื่อเป็นกรอบในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ต่อไป ดังนี้

ปัจจัยลักษณะขององค์การ ปัจจัยลักษณะของสภาพแวดล้อม ปัจจัยลักษณะของบุคคล ในองค์การ และปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ น่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์ โดยมีสมมุติฐานย่อย ดังนี้

1. โครงสร้างของหน่วยศึกษานิเทศก์ที่จำแนกบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วย ฝ่าย และงานอย่างชัดเจน มีความสอดคล้องกับภารกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา กระจายอำนาจการตัดสินใจ มีความคล่องตัวในการประสานงาน เกื้อหนุนต่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และการมีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะน่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์
2. สภาพการณ์ที่หน่วยศึกษานิเทศก์ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการบริหาร การตัดสินใจและการพัฒนาการนิเทศการศึกษา น่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์
3. วัฒนธรรมองค์การที่ยอมรับความรู้ ความสามารถ การยึดมั่นในหลักวิชาการ สนับสนุนและส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และเสรีภาพในการแสดงออกทางวิชาการน่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์
4. บรรยากาศองค์การแบบเปิด และการทำงานเป็นทีม มีการปรึกษาหารือ มีความรู้ที่เกื้อหนุน มีการสนับสนุนและให้รางวัล รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่เกื้อหนุนต่อการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาน่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์
5. สภาพด้านการเมือง ซึ่งได้แก่ นโยบายด้านการศึกษา การเมือง การคลัง แนวคิด วิสัยทัศน์ของนักการเมือง และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูงของกรมสามัญศึกษาและของกระทรวงศึกษาธิการที่เกื้อหนุนต่อการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาน่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์
6. สภาพการเกี่ยวข้องกับรายได้ รายจ่ายในการดำรงชีวิตและในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้านวิชาการ นวัตกรรมและเทคโนโลยีน่าจะมีอำนาจในการอธิบายประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์

7. คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ด้านความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ความผูกพันต่อวิชาชีพ และความผูกพันต่อหน่วยงานของศึกษานิเทศก์น่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์

8. คุณลักษณะผู้นำของหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ด้านสมรรถภาพทางกายที่เหมาะสมกับวัย บุคลิกภาพ ความรู้และวิสัยทัศน์ด้านการบริหารการศึกษา ทักษะการบริหาร และคุณธรรม น่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์

9. ความสามารถของหน่วยศึกษานิเทศก์ในการแสวงหาทรัพยากรที่จำเป็นในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาได้เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพน่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์

10. การใช้ทรัพยากรโดยยึดหลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ และหลักความสามารถตรวจสอบได้ น่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์

11. ประสิทธิภาพการติดต่อสื่อสารภายในองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์ที่ทำให้ศึกษานิเทศก์รับรู้วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและวิธีปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง โดยใช้ช่องทางและวิธีการสื่อสารที่หลากหลาย มีความสะดวก รวดเร็ว น่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์

12. การบริหารงานบุคคลด้วยระบบคุณธรรม การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ การพัฒนาบุคลากรอย่างมีแผน และการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างจริงจังน่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์

13. การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์การปฏิบัติงานของหน่วยศึกษานิเทศก์ที่ชัดเจนทำให้เกิดการรับรู้ตรงกันทั้งของศึกษานิเทศก์และสาธารณชน มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เป้าหมายระดับองค์การ เป้าหมายระดับย่อย และเป้าหมายระดับบุคคล รวมทั้งการใช้เป้าหมายเป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรและการวางแผนปฏิบัติการนิเทศการศึกษาน่าจะมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์

14. การบริหารการเปลี่ยนแปลงในองค์การที่ทำให้ศึกษานิเทศก์เกิดความตระหนัก และเห็นความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง การเลือกทางเลือกการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงน่าจะมีอำนาจในการอธิบายประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์

ตัวแปรที่ศึกษา

ก. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยสำคัญขององค์การที่สามารถทำให้หน่วยศึกษานิเทศก์มีประสิทธิผลองค์การที่แตกต่างกัน ในที่นี้มี 14 ตัวแปร คือ โครงสร้างองค์การ สภาพการใช้เทคโนโลยีในองค์การ สภาพเศรษฐกิจ สังคม สภาพด้านการเมือง บรรยากาศองค์การ วัฒนธรรมองค์การ คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ คุณลักษณะผู้นำของหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ความสามารถในการแสวงหาทรัพยากร ประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร การบริหารงานบุคคล ประสิทธิภาพการติดต่อสื่อสาร และการบริหารการเปลี่ยนแปลง

ข. ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ประกอบด้วยมิติย่อย 4 มิติ คือ ความสามารถในการปรับตัว (Adaptation) ความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) ความสามารถในการบูรณาการ (Integration) และ ความสามารถในการรักษาแบบแผนวัฒนธรรมองค์การ (Latency)

คำจำกัดความและนิยามปฏิบัติการ

ประสิทธิผลองค์การ หมายถึง ความสามารถของหน่วยศึกษานิเทศก์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การตามที่ Parson (1964) ระบุว่าองค์การในฐานะระบบสังคมมีหน้าที่ 4 ประการ คือ การปรับตัว (Adaptation) การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) การบูรณาการ (Integration) และการรักษาแบบแผนวัฒนธรรมองค์การ (Latency) ในที่นี้หมายถึง

1. ความสามารถของหน่วยศึกษานิเทศก์ในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงเพื่อองค์การมีการพัฒนา และสามารถอยู่รอดได้ในระยะยาว
2. การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายการนิเทศการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การบูรณาการให้ระบบย่อยต่างๆ ของหน่วยศึกษานิเทศก์ คือ หน่วยศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง หน่วยศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด และเครือข่ายการนิเทศ ตลอดจนฝ่ายต่างๆ ภายในหน่วยศึกษานิเทศก์ รวมทั้งบุคลากรในแต่ละระบบย่อยข้างต้นรับรู้และปฏิบัติหน้าที่โดยมุ่งสู่การบรรลุภารกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน ระบบย่อยต่างๆ มีการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
4. การรักษาแบบแผนวัฒนธรรมองค์การ ได้แก่ระบบคุณค่า ความเชื่อ และแบบแผนวิถีชีวิตของบุคลากรในหน่วยศึกษานิเทศก์ซึ่งทำให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์การ

นิยามการปฏิบัติการในการวิจัยครั้งนี้

การปรับตัว หมายถึง การที่หน่วยศึกษานิเทศก์มีศักยภาพในการปฏิบัติงานโดยกระบวนการวิจัยและพัฒนา การผลิตและใช้นวัตกรรมการนิเทศการศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หมายถึง การที่หน่วยศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานตามภารกิจบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนาครูด้านความรู้ ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เกิดขวัญ กำลังใจเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และทำให้ครูเกิดการประสานสัมพันธ์ในฐานะนักวิชาชีพ ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การบูรณาการ หมายถึง การที่หน่วยศึกษานิเทศก์มีศักยภาพในการประสานงานให้ศึกษานิเทศก์ได้รับทราบหน้าที่การปฏิบัติงานของแต่ละคน ฝ่าย และหน่วยงานย่อยอย่างชัดเจน ศึกษานิเทศก์มีกระบวนการทำงานไม่ซ้ำซ้อนกัน ประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และเกิดการประสานสัมพันธ์ในทิศทางที่จะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และทำให้ศึกษานิเทศก์มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การรักษาแบบแผนวัฒนธรรมองค์กร หมายถึง การที่หน่วยศึกษานิเทศก์ทำให้ศึกษานิเทศก์เกิดเจตคติที่ดีและเกิดความผูกพันต่อหน่วยศึกษานิเทศก์ มีความภูมิใจในวิชาชีพ ศึกษานิเทศก์ ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ปัจจัยที่ส่งผล หมายถึง ปัจจัยสำคัญขององค์กรที่สามารถทำให้หน่วยศึกษานิเทศก์มีประสิทธิภาพขององค์กรที่แตกต่างกัน สำหรับการวิจัยนี้ปัจจัยที่ส่งผลประกอบด้วย 1) ลักษณะขององค์กรหน่วยศึกษานิเทศก์ 2) ลักษณะของสภาพแวดล้อม 3) ลักษณะของบุคคลในหน่วยศึกษานิเทศก์ 4) นโยบายการบริหารและการปฏิบัติของหน่วยศึกษานิเทศก์ มีรายละเอียดของนิยามปฏิบัติการ ดังนี้

ลักษณะขององค์กร หมายถึง ลักษณะโครงสร้างองค์กรและสภาพการใช้เทคโนโลยีในองค์กร มีนิยามปฏิบัติการ ดังนี้

1. โครงสร้างองค์กร หมายถึง สภาพการณ์ที่หน่วยศึกษานิเทศก์กำหนดแผนงาน และบทบาทหน้าที่ของแต่ละแผนงานอย่างชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนกัน มีความคล่องตัว

ในการประสานงานระหว่างแผนงานต่างๆ มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้ปฏิบัติ ในแต่ละแผนงานย่อย และมีการกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงานโดยอาศัยกฎระเบียบ ข้อบังคับ ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. สภาพการใช้เทคโนโลยีในองค์กร หมายถึง สภาพการณ์ที่หน่วยศึกษานิเทศก์ ใช้เทคโนโลยีในการบริหาร และการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยี ในการพัฒนาการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์สูงสุด ในที่นี้ วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ลักษณะของสภาพแวดล้อม จำแนกเป็น สภาพแวดล้อมภายในองค์กร กับสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร และมีนิยามปฏิบัติการ ดังนี้

ก. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ประกอบด้วยตัวแปร วัฒนธรรมองค์กร และบรรยากาศองค์กร

1. วัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture) หมายถึง ระบบความเชื่อ และค่านิยมที่ได้พัฒนาขึ้นภายในหน่วยศึกษานิเทศก์ และใช้เป็นแนวทางกำกับพฤติกรรมของ ศึกษานิเทศก์ ในที่นี้วัดจากสภาพการรับรู้ของศึกษานิเทศก์ด้านการยอมรับด้านความรู้ ความสามารถ การยึดมั่นในหลักวิชา การสนับสนุน ส่งเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และอิสระ ในการแสดงออกทางวิชาการ โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. บรรยากาศองค์กร (Organization Climate) หมายถึง ภาพรวมของ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างศึกษานิเทศก์ภายในหน่วย ในที่นี้ วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์ในด้าน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และ การส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐาน ค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ข. สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร หมายถึง สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ระบบการปฏิบัติงาน โครงสร้างของหน่วยศึกษานิเทศก์ และศึกษานิเทศก์ จำแนกเป็น

1. สภาพด้านการเมือง หมายถึง สภาพการณ์ที่หน่วยศึกษานิเทศก์ได้รับ ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบจากนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล จากการตัดสินใจและ การตั้งการของรัฐมนตรีที่มีต่อคณะผู้บริหารระดับกระทรวงและระดับกรม ในที่นี้วัดจากการรับรู้ ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. สภาพเศรษฐกิจ สังคม หมายถึง สภาพการณ์ที่ภาวะเศรษฐกิจ สังคม ของประเทศที่เป็นอยู่ในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวก และทางลบต่อศึกษานิเทศก์ และ

ค่อหน่วยศึกษานิเทศก์ ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ลักษณะของบุคคลในองค์กร ประกอบด้วยตัวแปรคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ กับตัวแปรคุณลักษณะผู้นำของหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ มีนิยามปฏิบัติการ ดังนี้

1. คุณลักษณะเฉพาะของศึกษานิเทศก์แต่ละคน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ประสบการณ์ โอกาสได้รับการพัฒนา และเป้าหมายส่วนบุคคลในการเป็นศึกษานิเทศก์ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นล้วนส่งผลต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ และนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหน่วยศึกษานิเทศก์โดยภาพรวม ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. คุณลักษณะผู้นำของหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักบริหารการศึกษาไทย ซึ่งศึกษานิเทศก์รับรู้ว่าเป็นคุณลักษณะประจำตัวของหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ที่ศึกษานิเทศก์นั้นๆ ปฏิบัติงานอยู่ ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ หมายถึง แนวทางกว้างๆ ในการปฏิบัติงานของหน่วยศึกษานิเทศก์และการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 6 ตัวแปร และมีรายละเอียดนิยามการปฏิบัติการ ดังนี้

1. ความสามารถในการแสวงหาทรัพยากร หมายถึง สภาพที่หน่วยศึกษานิเทศก์สามารถจัดหาทรัพยากร คือ คน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีต่างๆ ได้เพียงพอในการปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร หมายถึง สภาพการณ์ที่หน่วยศึกษานิเทศก์ได้บูรณาการ และประสานงานให้ทุกระบบย่อยของหน่วยศึกษานิเทศก์ คือหน่วยศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง หน่วยศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด และเครือข่ายการนิเทศก์ได้รับทรัพยากรที่เหมาะสมกับการกิจ มีระบบควบคุมการใช้ทรัพยากรให้มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายของหน่วยศึกษานิเทศก์ มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และสามารถตรวจสอบได้ ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. การบริหารการเปลี่ยนแปลง หมายถึง สภาพการณ์ที่หน่วยศึกษานิเทศก์ปรับตัวอย่างมีแผน (planned change) เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีแผนและยุทธศาสตร์ในการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนทั้งในระดับบุคคล ระดับองค์กร การสร้างบรรยากาศองค์กรให้เกื้อหนุนต่อการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติตามทางเลือกการเปลี่ยนแปลง และ

การประเมินผลอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถาม มาตรฐานค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. การบริหารงานบุคคล หมายถึง สภาพการณ์ที่หน่วยศึกษานิเทศก์บริหารงานบุคคลโดยยึดระบบคุณธรรม ในทุกขั้นตอนตั้งแต่การคัดเลือกบุคคลโดยยึดหลักความรู้ ความสามารถ ความเป็นกลาง การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ การพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการให้ผลตอบแทนการปฏิบัติงานที่เป็นธรรมโดยเชื่อว่าการบริหารงานบุคคลที่ยึดระบบคุณธรรมจะทำให้สภาพแวดล้อมภายในองค์การส่งเสริมให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานโดยมุ่งสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์การ ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน หมายถึง สภาพการณ์ที่หน่วยศึกษานิเทศก์มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายระดับองค์การ เป้าหมายของแต่ละระบบย่อย และ เป้าหมายของบุคคล มีกระบวนการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ และใช้เป้าหมายและวัตถุประสงค์เป็นแนวทางในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้องค์การสามารถดำเนินการบรรลุภารกิจ และทำให้องค์การสามารถอยู่รอดได้ในระยะยาว ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสาร หมายถึง สภาพการณ์ที่หน่วยศึกษานิเทศก์มีกระบวนการติดต่อสื่อสาร การประสานงานโดยใช้ช่องทางและวิธีการติดต่อสื่อสารที่หลากหลายส่งผลให้ศึกษานิเทศก์ได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสาร ด้านภารกิจขององค์การที่ตรงกันและปฏิบัติงานโดยมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายของหน่วยศึกษานิเทศก์ ในที่นี้วัดจากการรับรู้ของศึกษานิเทศก์โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การส่งผล หมายถึง การมีอำนาจในการอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลขององค์การ

การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของศึกษานิเทศก์และครูเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพทุกด้านของนักเรียนให้มีลักษณะตามจุดหมายของหลักสูตรและความคาดหวังของระบบการศึกษา

กิจกรรมการนิเทศ หมายถึง กิจกรรมที่ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติต่อครูเพื่อให้ครูพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะการปฏิบัติงาน ขวัญกำลังใจ และเกิดการประสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในฐานะเพื่อนร่วมวิชาชีพ

หน่วยศึกษานิเทศก์ หมายถึง หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งจำแนก ออกเป็น

1. หน่วยศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง หมายถึง หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา ส่วนกลางที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานการนิเทศการศึกษาระดับกรมและรับผิดชอบในการนิเทศการศึกษาโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. หน่วยศึกษานิเทศก์เขต หมายถึง หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา ประจำเขตการศึกษา ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานการนิเทศการศึกษาภายในเขตการศึกษาและรับผิดชอบการนิเทศการศึกษาในแต่ละเขตการศึกษา รวม 12 เขตการศึกษา
3. หน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด หมายถึง หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาประจำจังหวัดซึ่งทำหน้าที่ประสานงานการนิเทศการศึกษาภายในจังหวัดและรับผิดชอบการนิเทศการศึกษาในแต่ละจังหวัด รวม 75 จังหวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยจำแนกเป็นขั้นตอนสำคัญๆ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาปัญหาสภาพความต้องการทางการบริหารของหน่วยศึกษานิเทศก์ ทฤษฎีหลักการ แนวคิด ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลองค์การ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ สรุปเป็นปัญหาการวิจัยและกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย

ขั้นที่ 2 การนิยามปัญหาการวิจัยและออกแบบการวิจัย

ขั้นที่ 3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือวิจัยมีมิติการวัด 5 ด้าน คือ ประสิทธิภาพองค์การ ลักษณะขององค์การ ลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะของบุคคลในองค์การ และ นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

ขั้นที่ 6 สรุปอภิปรายผลและจัดทำรายงานการวิจัย

รายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยนำเสนอใน บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ประโยชน์ของงานวิจัย

1. การพัฒนาความรู้พื้นฐาน ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้พื้นฐาน (Basic Knowledge) เรื่องความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรต่างๆ กับประสิทธิผลองค์การ

2. การใช้ความรู้เชิงประยุกต์ (Applied Knowledge) เพื่อการพัฒนา ผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนางานนิเทศการศึกษาของประเทศไทย ดังนี้

(1) แนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์ซึ่งได้จากผลวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาองค์การ(Organization Development) หรืออาจนำไปสู่การรื้อปรับระบบ (re-engineering) หน่วยศึกษานิเทศก์ของกรมสามัญศึกษาระดับประเทศ เขตการศึกษา และจังหวัด

(2) ได้เครื่องมือวัดประสิทธิผลองค์การหน่วยศึกษานิเทศก์ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือพัฒนาให้เหมาะสมในการวัดประสิทธิผลองค์การของหน่วยศึกษานิเทศก์ สังกัดกรมต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมการฝึกหัดครู กรมอาชีวศึกษา

(3) ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับปัจจัยและกระบวนการบริหารงานนิเทศการศึกษาซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการนิเทศการศึกษาและนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

(4) องค์การส่งเสริมวิชาชีพ และองค์การบริหารงานบุคคลได้แนวทางและสารสนเทศสำหรับการกำหนดนโยบาย และกำหนดมาตรการการบริหารงานบุคคลสำหรับวิชาชีพศึกษานิเทศก์

(5) ได้แนวทางพัฒนาการวิจัยและพัฒนากรอบความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวัดประสิทธิผลขององค์การ